

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г.Шевченка

Кафедра права, філософії та політології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри

проф. Чорний О. О.

_____

(підпис)

(прізвище та ініціали)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕОРІЇ ТА МЕТОДИ СУЧАСНОЇ ПОЛІТОЛОГІЇ

(назва навчальної дисципліни)

Освітня програма підготовки бакалаврів спеціальності 052 «політологія»

(назва освітньої програми для обов'язкових дисциплін)

2021 – 2022 навчальний рік

Робочу програму розглянуто та схвалено на засіданні кафедри
права, філософії та політології
(назва кафедри)

Протокол № 1 від «27» серпня 2021 року.

Розробник: канд. політ. наук, доцент Костирєв А. Г.
(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Мова навчання – українська.

Мета навчальної дисципліни

«Теорії та методи сучасної політології» є базовою нормативною дисципліною, яка розкриває становлення і розвиток теоретико-методологічної бази політології як науки.

Предметом її вивчення у запропонованому курсі є основні політичні теорії та методи дослідження політичної сфери суспільного життя, які сформувалися від середини XIX століття до сьогодення у провідних політологічних школах.

Метою викладання навчальної дисципліни «Теорії та методи сучасної політології» є формування у студентів відповідних загальних і спеціальних компетентностей та досягнення програмних результатів, визначених стандартом вищої освіти (СВВ) за спеціальністю 052 «Політологія» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти» (Наказ МОН України від 20 липня 2020 року № 911), які стосуються методології та предметної сфери зарубіжної політології, розуміння її проблематики, цінностей та досягнень, опанування категоріально-понятійним апаратом та аналітично-дослідницьким інструментарієм, що були напрацьовані у процесі розвитку політології як науки, та вміння використовувати ці знання для аналізу і вирішення питань сучасної політичної теорії та практики.

Відповідно до означеної мети основними завданнями постають:

- засвоєння концептуальних теоретико-методологічних підходів політичної науки, які були сформовані у другий половині XIX – на початку XX ст.
- оволодіння систематизованими, цілісними знаннями політичних теорій та політологічних методів, розроблених авторитетними зарубіжними політологами у XX ст.
- засвоєння базових положень ліберальних, соціалістичних та націоналістичних теорій, що сформувалися в Україні XIX-XX століть;
- творче осмислення та оцінка основних новітніх політологічних теорій та методів політологічних досліджень, розроблених у XXI столітті ;
- формування вмінь та навичок самостійно аналізувати суспільно-політичні явища та процеси;
- виховання громадян демократичної держави з високим рівнем політичної свідомості та культури.

Обсяг дисципліни

	Денна форма	Заочна форма
Кількість кредитів ECTS	10	10
Кількість годин:	300	300
- лекції	38	22
- практичні / семінарські	36	18
- самостійна робота студента	224	260

Статус навчальної дисципліни нормативна.

Передумови для вивчення дисципліни полягають у необхідності попереднього опанування такими навчальними курсами як вступ до політології та історія зарубіжних політичних вчень.

Очікувані результати навчання

Згідно зі стандартом вищої освіти (СВВ) за спеціальністю 052 «Політологія» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти» (Наказ МОН України від 20 липня 2020 року № 911) та з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:\

Знати:

- передумови формування теоретико-методологічного фундаменту сучасної зарубіжної політології, історико-політичний контекст розвитку основних теорій та методів, особливості новітніх політологічних концепцій;
- основні парадигми зарубіжної політології, які сформувалися у країнах Західної Європи та США на різних історичних етапах;
- концептуальні положення ліберальних, соціалістичних та націоналістичних теорій, що сформувалися в Україні у XIX-XX століттях;
- зміст основних політологічних теорій та методів;
- основні категорії та поняття, сформульовані сучасними політологічними школами.
- базові тлумачення цілей, рушійних сил і детермінант внутрішньої та міжнародної політики;
- основні сучасні проблеми, які існують у політичній сфері, а також підходи до їх формулювання та розв'язання, котрі пропонуються різними політичними течіями, політологічними школами та окремими відомими авторами;
- основні підходи та динаміку змін щодо ставлення та розуміння сутності демократії, прав та свобод людини.
- абстрактно-розумовий та емпіричний інструментарій, а також методологічні підходи, які були запроваджені авторитетними зарубіжними політологами для вивчення теоретичних та практичних проблем у політичній сфері суспільного життя.

Вміти:

- критично оцінювати основні політологічні концепції, а також методологію сучасних дослідників; пояснити події політичного життя, ґрунтуючись на теоретичному фундаменті сучасної зарубіжної політології;
  - залучати досвід і методологічні підходи авторитетних політологічних шкіл та авторів для пошуку шляхів вирішення завдань сучасної політології.
  - застосовувати найбільш ефективні методи політичної комунікації, які використовуються в інформаційному та мережевому суспільствах;
  - чітко формулювати та висловлювати власну думку, застосовуючи політологічні терміни українською мовою, використовувати знання іноземних мов для аналізу іншомовного масиву професійних текстів;
  - використовувати знання проблематики сучасної зарубіжної політології дискусійному форматі, беручи участь у професійному обговоренні винесених тем на наукових конференціях, семінарах, круглих столах, дебатах тощо;
  - складати план, формулювати усні виступи, оформляти письмові роботи (тези, есе, реферати) у відповідності до методичних рекомендацій та вимог ДСТУ;
  - використовувати ключові положення та цитати провідних зарубіжних політичних теоретиків та практиків, якими був збагачений власний інтелектуальний багаж під час вивчення матеріалу, у своїх усних виступах та текстах;
- використовувати Інтернет-ресурси для пошуку першоджерел та навчальних матеріалів, залучатися та організовувати спілкування у процесі онлайн-навчання.

Критерієм успішного проходження здобувачем освіти підсумкового оцінювання є досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни. Мінімальний пороговий рівень оцінки визначається здатністю студента охарактеризувати етапи розвитку зарубіжної політології, розкрити зміст основних політологічних теорій, проаналізувати основні концепції української політичної думки, описати

базові методи політологічних досліджень, а також вмінням на основі узагальнення засвоєних теоретичних положень та методів представити власний аналіз суспільно-політичних проблем.

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики
90 – 100	A	відмінно
83 – 89	B	добре
75 – 82	C	
68 – 74	D	задовільно
60 – 67	E	
35 – 59	F _x	незадовільно з можливістю повторного складання
0 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Засоби діагностики результатів навчання

У якості засобів оцінювання та методів демонстрування результатів навчання використовуються:

- екзамен;
- стандартизовані тести;
- усні відповіді, реферати;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах.

Програма та структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	Разом	у тому числі					Разом	у тому числі				
		л	пр	лаб.	інд.	срс		л	пр	лаб.	інд.	срс
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Формування теоретико-методологічних основ політичної науки												
Тема 1. Теоретичні основи концепції політичного лібералізму.	16	2	2			12	16	1	1			14
Тема 2. Теоретичні основи соціалізму як напрямку політичної думки і діяльності.	16	2	2			12	16	1	1			14
Тема 3. Фундаментальні положення політичної теорії марксизму. Основні напрямки неомарксизму.	16	2	2			12	16	1	1			14
Тема 4. Консерватизм та анархізм: протистояння політичних теорій.	14	2				12	14	1				13
Тема 5. Теоретичні основи націоналізму.	16	2	2			12	16	1	1			14
Тема 6. Ліберальні, соціалістичні, консервативні та націоналістичні концепції в українській політичній думці.	16	2	2			12	16	2	1			13
Тема 7. Позитивістська та компаративістська методології у політичній науці.	16	2	2			12	16	1	1			14
Модуль 2. Розвиток політичних теорій та політологічних методів у ХХ ст.												
Тема 8. Елітистські теорії політичної влади.	16	2	2			12	16	1	1			14
Тема 9. Теорії політичних систем.	16	2	2			12	16	1	1			14
Тема 10. Теорії демократії та демократичного розвитку.	16	2	2			12	16	2	1			14

Тема 11. Теорія політичної культури.	16	2	2			12	16	1	1			4
Тема 12. Взаємодія партійних та виборчих систем. Виборчі технології.	16	2	2			12	16	1	1			14
Тема 13. Біхевіоралізм як метод політичної науки.	16	2	2			12	16	1	1			14
Тема 14. Реалістські політичні теорії: теорія ігор, раціонального вибору, конфлікту.	16	2	2			12	16	1	1			14
Модуль 3. Сучасні політичні теорії та методи політологічних досліджень.												
Тема 15. Концепції інформаційного та мережевого суспільства.	16	2	2			12	16	2	1			13
Тема 16. Геополітичні та глобалізаційні концепції.	16	2	2			12	16	1	1			14
Тема 17. Дефенціальні політичні теорії: фемінізм, пацифізм, екологізм.	16	2	2			12	16	1	1			14
Тема 18. Постмодернізм у політичній теорії. Постправа. Політика популізму. Постполітика.	16	2	2			12	16	1	1			14
Тема 19. Сучасні методи та інструменти політологічних досліджень.	16	2	2			12	16	1	1			14
Усього годин	300	38	36			224	300	22	18			260

Рекомендовані джерела:

Навчальні посібники:

1. Баранівський В. Ф. Політологія [Текст] : підручник / В. Ф. Баранівський ; Нац. акад. упр. - Київ : НАУ, 2016. - 235 с.
2. Безродний Є. Ф., Уткін О. І. *Історія політичних вчень: Навчальний посібник*. К.: ВД «Професіонал», 2006. — 432 с.
3. Політична думка ХХ – початку ХХІ століть: методологічний і доктринальний підходи : підручник : у 2-х т. / за заг. ред. Н. М. Хоми ; [Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна, В. П. Горбатенко та ін.]. – Львів : «Новий Світ-2000», 2016
4. Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. — К.:Парламентське видавництво, 2011.
5. Політологічний енциклопедичний словник / уклад.: Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна, І. О. Поліщук та ін. / За ред. М. П. Требіна. Харків:Право, 2015.
6. Політологія: навчальний енциклопедичний словник-довідник для студентів ВНЗ I-IV рівнів акредитації / За наук. ред. д-ра політ. н. Н.М. Хоми [В.М. Денисенко, О.М. Сорба, Л.Я. Угрин та ін.]. Львів : «Новий Світ-2000», 2014. 779 с.
7. Політологія: підручник / [М. П. Требін та ін.]; за ред. проф. М. П. Требіна; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2018. 460 с.
8. Прикладна політологія: навч. посіб./ за ред. В. П. Горбатенка. – К.: Академія, 2008. 472 с.
9. Токовенко О. С. *Посібник до вивчення курсу «Історія зарубіжних політичних вчень та політичної науки» (семестр II)*/ О. С. Токовенко, О. А. Третяк. Дніпро: Вид-во «Ліра», 2018. 48 с.
10. Шляхтун П. П. *Політологія (теорія та історія політичної науки)*. Київ, Либідь. 2019. 470 с. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-cat-52.html>
11. Цюрупа М. В., Ясинська В. С. *Основи сучасної політології*: підруч. Київ: Кондор, 2009. 354 с.
12. The Cambridge History of Nineteenth-Century Political Thought. URL: <https://www.cambridge.org/core/books/cambridge-history-of-nineteenthcentury-political-thought/C36E8F82FD65810D66151302B028BA1E>
13. The Cambridge History of Twentieth-Century Political Thought. URL: <https://www.cambridge.org/core/books/cambridge-history-of-twentiethcentury-political-thought/DA22CCF70AD0B5A45671D7C6B82E3835/>

Додаткова література:

1. Енциклопедія постмодернізму / За ред. Ч. Вінквіста та В. Тейлора; Пер. з англ. В. Шовкун; Наук. ред., пер. О. Шевченко. Київ: Вид-во Соломії Павличко «Основи». 2003. 503 с.
2. Иванов В. Н, Матвиенко В. Я., Патрушев В. И., Молодых И. В. *Технологии политической власти: зарубежный опыт*. Київ: Вища школа, 1994. 263 с.
3. Короткий оксфордський політичний словник / пер. з англ.; за ред. Ієна Макліна, Алістера Макмілана. 2-е вид. К. : Вид-во Соломії Павличко "Основи", 2006. 789 с.
4. Кочубей Л. О. *Виборчі технології : [навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.]*. К. : Укр. центр політ. менеджменту, 2008. – 332 с.
5. Панкадж Гемават. *Мир 3.0: Глобальная интеграция без барьеров*. М.: Альпина Паблишер, 2013. 415 с.
6. Сліпець П. П. *Політичні цінності: теорія і методологія пізнання та реалізації*. К.: Знання України, 2009. 251 с.

Першоджерела:

1. Алмонд Г. А., Верба С. Гражданская культура и стабильность демократии. *Политические исследования*. 1992. № 4.
2. Андерсон Б. *Уявлені спільноти. Роздуми про походження і поширення націоналізму*. К., 2001. 272 с.
3. Бакунин М. А. Государственность и анархия // Философия. Социология. Политика. — М.: Правда, 1989.

4. Белл Д. Прихід постіндустріального суспільства. *Сучасна зарубіжна соціальна філософія. Хрестоматія*. К.: Либідь, 1996.
5. Бжезинский З. *Выбор мировое господство или глобальное лидерство*. Москва, 2005. 342 с.
6. Букчин М. *Реконструкция общества: на пути к зеленому будущему* / пер. с англ. А. Аксенова. Нижний Новгород: Третий Путь. 1996. 190с.
7. Вебер М. *Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика* / Олександр Погорілий (пер.). К.: Основи, 1998. 534 с.
8. Винниченко В. *Відродження нації*: в 3-х т. К.; Відень: Дзвін, 1990. Т. I. 348 с.; Т. II. 328 с.; Т. III. 542 с.
9. Грушевський М. С. *Національне питання і автономія*. Твори : у 50 т. Львів : Світ, 2002. Т. 1. С. 413–420.
10. Даль Р. А. *Поліархія. Участь у політичному житті та опозиція* / О.Д. Білогорський (пер.з англ.). Х.: Каравела, 2002. 216 с.
11. Даль Р., Чейбуб Х. А., Шапиро И. *Теория и практика демократии*. Избранные тексты / Пер. с англ. под ред. В. Л. Иноземцева, Б. Г. Капустиной. М.: Ладомир, 2006.
12. Дарендорф Ральф. *У поисках нового устрою: Лекції на тему політики свободи у XXI столітті* / Анастасія Орган (пер.з нім.). К.: Видавничий дім "Києво-Могилянська академія", 2006. 110 с.
13. Донцов Д. Вибрані твори: у 10 т.; Т. 1: *Політична аналітика (1912–1918)* / Упоряд., передм., комент. О. Багана. Дрогобич – Львів : ВФ «Відродження», 2011. 328 с.
14. Драгоманов М. П. Чудацькі думки про українську національну справу. Київ, 1913. URL: <http://litopys.org.ua/drag/drag19.htm>
15. Дюверже Морис. *Политические партии* / Л. А. Зими́на (пер.с фр.). 4-е изд. М.: Академический Проект; Трикста, 2007. 540 с.
16. Енгельс Ф. Листи про історичний матеріалізм 1890—1894. — Київ: Видавництво політичної літератури України, 1980. 31 с.
17. Енгельс Ф. Початок родини, приватної власності і держави (на підставі дослідів Л. Г. Моргана). Нью-Йорк: Видане Української федерації Американської соціалістичної партії, 1919. 192 с.
18. Грамші Антоніо. В'язничні зошити. Вибрані записи / Пер. з іт. 2-е вид., перероб. і доп. Київ: Вперед, 2017. 417 с.
19. Гелнер Е. *Нації та націоналізм. Націоналізм* / Пер. з англ. К. : Таксон, 2003.
20. Ленин В. И. *Три источника и три составных части марксизма*. ПСС, т.23.
21. Липинський В. Листування. Т. 1. Київ: Смолоскип, 2003. 960 с., сс. 612-613.
22. Луман Н. *Рельность массмедиа*. М.: Практикс, 2005. 256с.
23. Маркс К., Энгельс Ф. *Собрание сочинений*. Изд. 2. Москва: Издательство политической литературы, 1955-1981 (pdf).
24. Маркузе Г. Структура інстинктів і суспільство: філософське дослідження вчення Зигмунда Фрейда. — Київ: «Ніка-Центр», 2010. 248 с.
25. Міхновський М. *Основний закон «Самостійної України» спілки народу українського*. Конституційна асамблея. URL: http://constituanta.blogspot.com/2011/08/1905_05.html.
26. Мойзес Н. Занепад влади. / Пер. О. Дем'янчук. Київ: Book Chef, 2017. 448 с.
27. Парето В. *Трансформація демократії*. М.: Издательский дом «Территория будущего», 2011.207 с.
28. Петлюра С. В. *Статті* / упоряд. та авт. передм. О. Климчук. Київ: Дніпро, 1993. 341 с.
29. Поппер К. Нищета историзма. М., 1993.
30. Токвиль А. де. *Демократия в Америке*. - М.,1992. 286 с.
31. Тоффлер, Э. *Третья волна (The Third Wave)*, 1980. М.: АСТ, 2010. 784 с.
32. Франко І. *Свобода і автономія*. Зібрання творів: у 50 т. Київ. : Наукова думка, 1986. Т. 45. Філосо. праці. С. 439–447.

- Фридман Дж. *Мир в следующие 100 лет*. Краткий реферат. Нью Йорк: Институт демократии и сотрудничества, 2009. 29 с. URL: <https://velesova-sloboda.info › archiv › pdf › fridman-sleduyushchie-100-let>.
34. Фукуяма Ф. *Конец истории? Вопросы философии*. 1990. № 3. С. 14-35.
35. Фукуяма Ф. *Наше постчеловеческое будущее*. Москва: АСТ, 2004. 324 с.
36. Хандінгтон С. Зіткнення цивілізацій. *Національна безпека і оборона*. 1999. №3.
37. Хайек Ф. А. фон. *Дорога к рабству*. Пер. с англ. М. Б. Гнедовского / Предисл. Н. Я. Петракова. М.: «Экономика», 1992. 176 с.
38. Шварценберг, Р.-Ж. *Политическая социология*. М., 1992. 175 с.
39. Bell D. *The coming of post-industrial society: A venture of social forecasting*. NY: Basic Books, 1973.
40. Brzezinski Z. *Strategic Vision: America and the Crisis of Global Power*. N. Y., 2012. URL: <https://orientalreview.org/wp-content/uploads/2012/12/Brzezinski-Zbigniew.-Strategic-Vision-America-and-the-Crisis-of-Global-Power.pdf>
41. Castells, M. *The Rise of the Network Society. Information Age*, vol. 1; 2nd Edition with a New Preface edition. Wiley-Blackwell, 2009. URL: http://issuu.com/austinwillis/docs/the_rise_of_the_network_society_with_a_new_pr.pdf
42. Crouch C. *Post-democracy*. Cambridge, UK: Polity, 2004.
43. Dutton, H. W. *Society on the line: Information politics in the digital age*. Oxford: Oxford University Press. 1999.
44. Easton D. *The Analysis of Political Structure*, New York: Routledge. 1990. URL: https://pantheon.world/profile/person/David_Easton/
45. Grigsby E. *An Introduction to Political Science*. 4-th edition. University of New Mexico, 2009. pp. 42-56. URL: <http://www.nicat-mammadli.narod.ru/b1.html/b35.pdf>
46. Jutel O. 2019. Post-Politics. – *Routledge Handbook of Psychoanalytic Political Theory*. Ed. by Y. Stavrakakis. New York: Routledge. P. 430–444.
47. Mounk Y. *The People vs. Democracy: Why Our Freedom Is in Danger and How to Save It*. Cambridge, MA: Harvard University Press, 2018.
48. Munroe, Trevor. *An Introduction to PoliticS*. 3d edition. Canje Press, 2002. pp. 1-79. URL: <https://lifeinmoscow.files.wordpress.com/2011/06/political-science.pdf>.
49. Palano, D. The Truth in a Bubble: the End of ‘Audience Democracy’ and the Rise of ‘Bubble Democracy’. *Soft Power*. 2019. 6(2): 36-53.
50. Schwab, Klaus, & Malleret, Thierry. COVID-19: The Great Reset. Zürich: Agentur Schweiz, 2020. 280 p. URL: <https://www.litlib.net/bk/135579/read>.
51. van Dijk Jan, Hacker Kenneth. *Internet and Democracy in the Network Society*. New York: Routledge, 2018.
52. Wallerstein I., T. Hopkins (eds.) *The Age of Transition: Trajectory of the World-System, 1945 - 2025*. London. 1996.

Програму склав

доц. Костирев А. Г.